

FIDEIKOMMISS I SKÄRVET

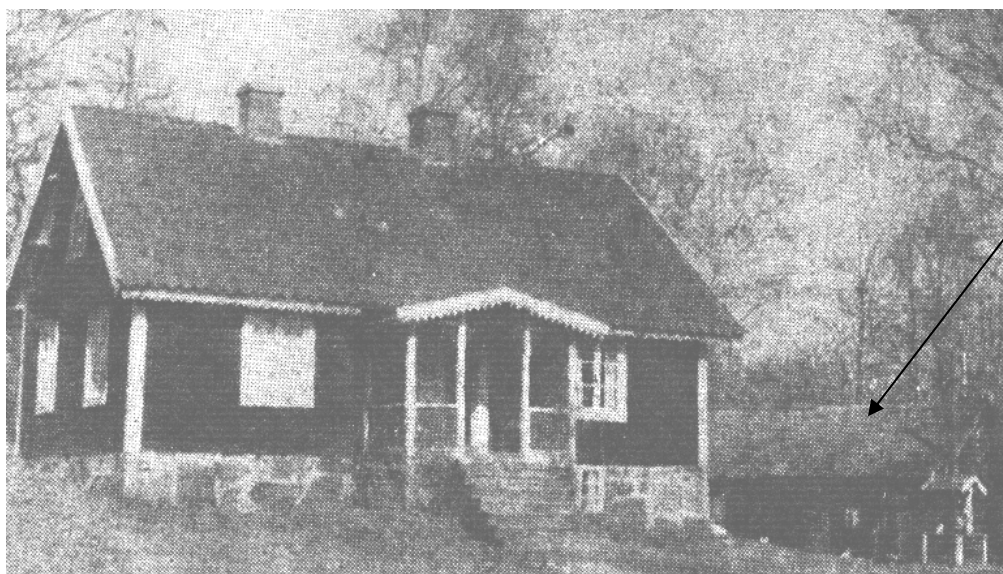

*Följande artikel är en direkt avskrift från Kalmar Läns Tidning lördagen den 28 april 1951
Artikeln kommer från Lars Lennartsson, sonson till Ingeborg Petersson.*

Fyrarumsbyggnad i Oskars s:n Sveriges minsta "fideikommiss"

Sveriges minsta fideikommiss kan Oskars socken berömma sig av att äga inom sina gränser. Det vill säga, berömma sig av är kanske ett oegentligt uttryck, eftersom "fideikommiss"-bestämmelserna i fråga numera mest är till besvär, om inte för socknen så för innehavarna. Lika oegentligt som uttrycket fideikommiss i detta sammanhang, ty fastighetsfideikommiss får enligt lag inte upprättas i Sverige sedan 1810, fideikommiss å lösören inte sedan 1930. Bestämmelserna är i detta fallet betydligt yngre än sedan 1810. I övrigt kan man på sätt och vis säga, att det rör sig om ett fideikommiss beträffande fyrarumsbyggnaden med tillhörande tomt i Skärvet i närheten av Alsjöholm. För närvarande är byggnaden bebodd av 72-åriga fru Ingeborg Petersson, hennes son, sågaren Lennart Petersson, med hustru, unga fru Britta Petersson, och deras lille son på 13 månader, Yngve Lennartsson. Den sistnämnde skulle alltså vara den närmaste blivande fideikommissarien.

Gamla fru Petersson berättar för signaturen att hennes far, som på, sin tid ägde gården Skärvet, ursprungligen lät bygga denna fyrarumsstuga såsom ett undantag, i en stenbacke på andra sidan gamla häradsvägen, som alltså löper förbi Skärvet. Sedan har också utbrutits en åtting ur Skärvet, som således i dag består av den gamla huvudgården, "fideikommisset" och åttingen, som numera äges och brukas men inte bebos av en lantbrukare längre bort i grannskapet. Det är steniga marker här, men platsen heter väl inte, Skärvet för ingenting.

Här låg
bobinfabriken

Foto: Kalmar
läns tidning.

FIDEIKOMMISS I SKÄRVET

Omtanke om de sina

Nå, så småningom fick nu fru Peterssons fader för sig, i all välvilja naturligtvis, att han på något sätt borde säkra en fast punkt för sina efterkommande att hålla sig till. Han förordade då, att undantagsbyggnaden med tomt i Skärvet icke fick säljas, pantsättas eller bortgivas utan skulle tillfalla hans närmaste efterkommande i led efter led. Det är nu många herrans år sedan bestämmelserna skrevs ned, och fru Petersson kommer inte ihåg året, men det var naturligtvis långt borta på 1800-talet någon gång. Huset i fråga börjar väl snart närma sig de hundra åren, i varje fall har det inte mer än något decennium dit. Fru Peterssons bröder är numera döda och det är för närvarande således hon som är fideikommissarie. Hon blev nyligen änka och har bara bott här en relativt kort tid. Förut har huset varit uthyrt och ibland stått tomt, det har varit olika. Med tiden har naturligtvis de tänkbara arvingarnas skara vuxit och består nu av flera tiotal personer, spridda över både Sverige och Förenta staterna. När nu sonen flyttade hit med maka, barn och moder så gjorde han det med tanke på att verkligen som eget få överta stället rusta upp det till bostad för sig och de sina — och naturligtvis kunna sälja det om så skulle visa sig vara fördelaktigare. Men några säljaretankar har han inte hyst ännu.

Fru Ingeborg Petersson
med tvillingarna Nils
och Lars i mitten på
1950-talet.

Foto: Bodil Lennartsson

FIDEIKOMMISS I SKÄRVET

Flera tiotal fideikommissarier in spe

Emellertid visade det sig vara lättare sagt än gjort för honom att få hus och tomt som eget. Enligt den juridiska sakkunskapen är gamle morfars bestämmelser alltså i kraft, och kommer så att förbli om inte var och en av de nu levande lagligen tänkbara arvingarna skriftligen går med på att de testamenteriska bestämmelserna häves. Hr Petersson har dock inte låtit modet nedslås utan satt i gång en aktion bland släkten. Enligt unga fru Britta Petersson har han själv kuskat omkring och fått namnteckningar på handlingarna av alla släktingarna i bygden. Senast har papperen befunnit sig på rundvandring i Stockholm bland släkten där och för närvarande torde befinna sig på väg till Amerika. Hittills har ingen vägrat att skriva på, även om familjen i Skärvet på omvägar fått höra att en del släktingar nog själva gärna skulle överta huset och använda det som sommarnöje. Så nog ser det ut som om aktionen skulle bli framgångsrik. Man vet dock inte hur alla släktingar ställer sig. Det hela kan ju stjälpas av en enda vägran. Att gamle morfars välmenta förordnanden skulle orsaka så mycket trassel hade han nog inte kunnat tänka sig.

Lennart målar, Ingeborg på trappan, sittande Nils, Yngve och Lars. Slutet av 1950-talet.

Foto: Bodil Lennartsson

FIDEIKOMMISS

I SKÄRVET

Litet "fideikommiss"

Det rör sig som sagt om ett fyrarumshus som alltså befinner sig i stort sett i samma skick som när det byggdes. Där finns således åtskilligt att göra för hr Lennart Petersson, som själv är snickarkunnig (vid signaturens besök var han själv ute på arbete med sågning). Någon idé att sätta i gång med renovering tycker han dock inte att det är, så länge han inte vet om stället verkligen blir hans eget. På tomten finns också en gammal ladugårdsbyggnad där tidigare varit inrymda ett par kor, gris och höns. Några höns har man alltså på gården, men någon vidare husdjursskötsel ämnar man inte sätta i gång med. En mycket bra gårdsbrunn som aldrig sinar har man också. De tillhörande jordlapparna räcker på sin höjd till litet potatis- och grönsaksodling. Man var nog smått förargad inom släkten på sin tid, över att inte gamle morfar styckade av en ordentlig bit till undantaget och inte bara denna stenbacke.

Vad är det då som skiljer

stället från ett fideikommiss? Som nämnts får fastighetsfideikommiss inte upprättas i Sverige sedan 1810. För det första förekommer inte uttrycket fideikommiss i bestämmelserna, emedan detta var olagligt. För det andra följer med innehav av fideikommiss skyldighet att bära stiftarens namn (i regel i förening med eget). Oftast rör det sig som bekant om stora gods, många tillhörande adliga släkter. De flesta fideikommissen i Sverige, ett 150-tal, stammar från 1700-talet. Förslag om upplösning av de bestående fideikommissen har väckts flera gånger men någon lagstiftning i den vägen har signaturen veterligen ännu inte kommit till stånd.

Det är för övrigt flera fideikommissarier än familjen Petersson på Skärvet som har bekymmer och önskar fideikommissbestämmelserna dit pepparn växer. Ofta är olägenheterna av ett innehav vida större än fördelarna. Man kan ju inte sälja av ett stycke, även om det skulle visa sig ekonomiskt nödvändigt.

För att fortsätta med uppslagsboksuppgifterna så kan ju nämnas att fideikommissen uppstod under medeltiden såsom ett led i stormännens strävan att trygga sina ätters framtida ställning. Sociala och ekonomiska olägenheter av att jorden i betydande omfattning låg under fideikommiss ledde till en stark reaktion mot institutionen med nämnda stiftelseförbud som följd. I de flesta länder har numera stiftande av fideikommiss förbjudits och befintliga sådana avvecklats.

FIDEIKOMMISS I SKÄRVET

I fallet Skärvet

var det väl, som förut antytts, inte precis några bekymmer för ättens framtida ställning som förestavade gamle jordbrukaren Petersson på Skärvets gård. Han ville bara som sagt i all välvilja laga att hans efterkommande fick en fast punkt att hålla sig till i denna oroliga värld. Vilket inte hindra att bestämmelserna är högst obekväma i vår tid. Att det skulle uppstå en sådan oändlig mängd "fideikommissarier" in spe hade han nog inte tänkt sig. Därför får man väl hoppas med de nuvarande besittarna att de får en slutlig rätsida på det hela.

Axon.

*Stöd
hembygdsföreningens
dokumentationsarbete
genom att sätta in ett
bidrag på vårt
bankgiro:
285-7498*